

Sírok és sírkövek a Bécsi úti temetőből

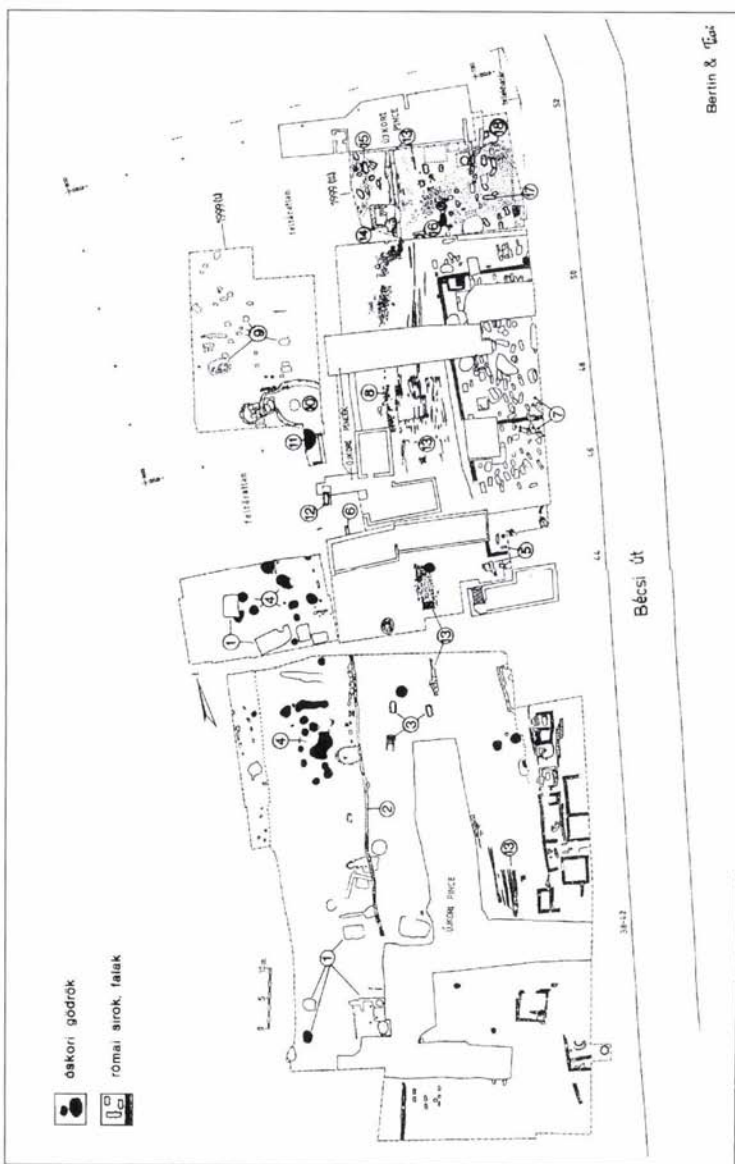
(Budapest, III. ker., Bécsi út 48-50. nyugati oldal és a Bécsi út 52. számú telek keleti fele, Hrsz.: 14763, 14764)

A Bécsi út 46-50. számú teleksor keleti felét Patrice Bertin tárta fel 1998-ban (BERTIN 1999, 26-36.), majd a tulajdonos (SBI Hungary Kft.) múlt év végére felépítette az Új Udvar bevásárlóközpont épületömbjét, a 46. számú telek déli széléig. A 48-50. szám további zárt beépítése mellett, a Budaújlakot általánosan jellemző rossz parkolási feltételek javítása érdekében, felszíni parkolót létesítenek a telkek – önkormányzati tulajdonban lévő – nyugati felén. Ezt megelőzően, 1999. július 7 és augusztus 3 között, leletmentést végeztünk a mintegy 800 négyzetméteres területen (1. kép: 1999/I.), ismét az SBI Hungary anyagi fedezetéből. A telektömb délnyugati negyedében – a beruházó kérésére – nem nyitottuk meg az utolsó három kelet-nyugati szelvényoszt, itt ugyanis az ásatás idejére le kellett volna zárni az Új Udvar gazdasági főbejáratát, az északkeleti sarokban pedig két szektort fel kellett adnunk az intenzív erózió, újkori bolygatások és beépítettség miatt.

Graves and Gravestones from the Bécsi Street Cemetery

(Budapest, District III, Western side of 48-50 Bécsi Street and eastern side of 52 Bécsi Street, Tln.:14763, 14764)

The eastern side of the lot series 46-50 Bécsi Street was unearthed by Patrice Bertin, a French archaeologist, in 1998. (BERTIN 1999, 26-36.) The owner (SBI Hungary Kft.) then finished construction on the block of the Új Udvar trade center up until the southern edge of lot 46 by the end of the last year. In order to develop the poor parking facilities generally characteristic of Budaújlak, an above ground parking area will be established in the western half of the lots owned by the local district government, beside the projected closed building over lot 48-50. Prior to this construction work, we carried out rescue excavations on an area of approximately 800 square meters from July 7, 1999 to August 3 (Fig. 1: 1999/I), once more with the financial support of SBI Hungary. We did not open the last three east-west oriented section series in the south-western quarter of the block of lots at the request of the developers since the main business entrance of the Új Udvar

1. kép: A Bécsi út 38-52. számú telkek összesítő helyszínrajza
 Figure 1: Complex plan of lots 38-52, Bécsi Street

A Kis-Kecske hegy keleti lejtője évek óta kutatási terület. Máriy Erzsébet 1993-ban gyér őskori és római telepnyomokat figyelt meg a Bécsi út 38-40. számú telkek nyugati felében (MÁRITY 1993), egy természetes teraszon (1. kép: 1.). E terasz szélén a rómaiak vízvezetékét építettek a 2. század elején (2.), melynek néhány agyagcsöve és vízelosztó aknája az 50. számú telken is felbukkant. (NÉMETH 1969) Közvetlenül a terasz alá csak a késő-római korban temetkeztek, amikor a sírok kőládait már gyakran korábbi sírsztélékből állították össze (3.). 1996 és 1998 között Patrice Bertin tisztázta, hogy bizonyos rézkori telepjelenségek a 42. számú telek északnyugati negyedében és a 44. számú telek nyugati felén koncentráálódtak (4.), ugyanitt ismét talált 1-2. századi bennszülött telepnyomokat (1.), s miközben egyre gyarapodtak az ún. „Bécsi úti római temető” feltárt sírjai a telkek keleti felében (5.), a teraszon is felbukkant egy újabb 4. századi szarkofág. (1. kép: 6.). (BERTIN 1997, 18.; BERTIN 1998, 40.)

Hogy a Bécsi úttól 50 méterre nem sok keresni valónk lesz a római kort illetően, azt a 64. számú telek (HABLE 1999, 134.) és a 46-50. számú, 1998 évi nagy leletmentéséből sejthettük. (BERTIN 1999, 26.) Itt, a

would have needed to have been closed for the duration of the excavations. Two more sectors had to be abandoned in the north-eastern corner because of the intensive erosion, the modern disturbances and standing constructions.

The eastern slope of the Kis Kecske hill has been surveyed for several years. Dr. Erzsébet Máriy observed scattered Prehistoric and Roman period settlement traces on a natural plateau in the western side of lot 38-40, Bécsi Street (Figure 1: 1). (MÁRITY 1993) The Romans built a water conduit on the edge of the plateau at the beginning of the 2nd century (2.) and some clay pipes and a water distributing shaft also appeared on lot 50. (NÉMETH 1969) The dead were buried right under the plateau only in the late Roman period when the stone caskets of the graves were often made out of earlier grave steles (3.). Patrice Bertin showed, between 1996 and 1998, that some Copper Age settlement features aggregated in the north-western quarter of lot 42 and in the western part of lot 44 (4.). In the same place, he found settlement traces of the local inhabitants from the 1st and 2nd centuries (1). While more and more graves were unearthed in the “Bécsi Street Roman cemetery” in the eastern

római sírkertektől (7.) és az azokat nyugatról határoló úttól (13.), de még az azt övező védőfaltól (8.) is távol, a „hegyoldal” átlag 8-10 fokot lejt keletnek. Az erősen erodált, vékony humuszréteget, többnyire a sziklás, köves altalajig, kisebb-nagyobb újkori gödrökkel, árkokkal bolygatták, a 18. századtól folyamatosan (9.). Régészeti szempontból érdekes talajrétegződést csak a délkeleti, lejtősebb szektorokban figyeltünk meg. Középkori megtelepedésre utaló leletet nem találtunk, még szórványosan sem. Viszont mindenütt gyűjthettünk római szórványleleteket, például egy 204-208 körülire keltezhető Caracalladenárt, *suberatus*-t, (MATTINGLY-SYDENHAM 1936), rheinzaberni *terra sigillata* töredéket (Drag. 33; OSWALD-PRICE 1920), 2-3. századra keltezhető üveg fültöredékét (BARKÓCZI 1988, 179.) stb. A délkeleti sarokban, egy nagyobb természetes mélyedésben (10.), egyre több, erózió által összehordott, 1-2. századi, helyi gyártású cserép (például: *tripes*) hevert. (BÓNIS 1942, 51., Taf. XXIV.) A teknő déli oldalán, rézkori gödörben, bal oldalára fektetett, zsugorított helyzetben eltemetett gyermek maradványait találtuk. (11.) A gödör betöltésében Badeni kultúrára jellemző cserepek voltak.

Az ásatás legjelentősebb leletének

halves of the lots, another sarcophagus from the 4th century was also discovered on the plateau (Figure 1: 6). (BERTIN 1997, 18.; BERTIN 1998, 40.)

We could presume from the rescue excavations on lot 64 (HABLE 1999, 134.) and the large excavations on lots 46-50 in 1998 (BERTIN 1999, 26.) that we would not come across Roman period finds more than 50 m from Bécsi Street. Here, far from the Roman graveyards (7.) and the late road bordering them on the west (13.) and even from the wall fencing them (8), the “hillside” slopes towards the east in 8-10 degrees on average. The heavily eroded, thin humus layer had been continuously disturbed by modern pits and ditches of various sizes usually down to the rocky, stony ground since the 18th century (9.). Archaeologically interesting soil stratification could be observed only in the south-eastern, more sloping sectors. We could not find anything implying the presence of medieval settlement, not even scattered finds. We could, however, collect Roman stray finds all over the territory as, for example, a Caracalla denar dated from about AD 204-208, a *suberatus* (MATTINGLY-SYDENHAM 1936), a fragment of Rheinzabern Samian ware (Drag. 33; OSWALD-PRICE

felfedezése Kreisz István brigádvezető úrnak köszönhető, aki az ásási területtől délkeletre, korábban már felmért újkori pince kítakarítása közben, a téglaboltozathoz kiálló furcsa faragott kövekre lett figyelmes. (2. kép) A felső finoman megmunkált kő szélén fordítva is jól látszott a D és M betű és egy kecses levélke (*hedera*). Mivel a követ csak kívülről bonthattuk ki a falból, az északnyugati sarok felett kutatóárkot nyitottunk. A végső eredmény egy újabb, korábbi sírsztélékből összeállított kóláda volt (1. kép: 12.), melynek feltárását és kiemelését

2. kép: Római sírkövek (12. obj) az újkori pince boltozatában

Figure 2: Roman gravestones (feature 12) in the vault of the modern cellar

1920), a handle fragment from a glass vessel dated from the 2nd and 3rd centuries (BARKÓCZI 1988, 179.) etc. Many locally produced pottery sherds (e.g. *tripes*) from the 1st and 2nd centuries (BÓNIS 1942, 51., Taf. XXIV.) were accumulated by erosion in a larger natural depression (10.) in its south-eastern corner. We found the remains of a child buried in a crouched position on the left side in a Copper Age pit (11.) in the southern side of the trough. The fill of the pit contained sherds characteristic of the Baden culture.

The discovery of the most significant find of the excavation is credited to István Károly, foreman, whose eyes were caught by strange carved stones standing out of the brick vault when he was cleaning a formerly surveyed modern cellar south-east of the excavation area (Figure 2). The letters D and M and a slender leaflet (*hedera*) were clearly visible even in an inverse position on the edge of the upper, finely carved stone. As the stone could have been removed from the wall only from the outside, we opened a test trench over the north-western corner. The final result was another grave casket constructed of earlier grave steles (Figure 1: 12). Its excavation and lifting, was conducted by András Márton, archaeology stu-

Márton András régészhallgató vezette. A terepi munka során szerzett tapasztalatok értékelése és a felírt emlékek ismertetése következik itt az ő megfogalmazásában. (H. T.)

A lépcsőzetes mélyülő gödörben elhelyezett sírt az újkori pince alapjainak ásásakor találták meg és fosztották ki, egy osztrák krajcár tanúsága szerint, valamikor 1750 után. A sír fedlapjának északkeleti sarkát törték fel (3. kép), a csontokat a bolygatás során az északi részbe húzták össze (4. kép), majd a nyílást kőpa-

dent. The following evaluation of the excavation experiences and the description of the inscribed remains were compiled by him. (T. H.)

The grave, placed in a stepwise deepening pit was found and robbed during the digging of the foundation of the modern cellar sometime after 1750 as suggested by an Austrian *Kreutzer*. The north-eastern corner of the lid was broken open. (Figure 3) The bones were pushed onto the northern side (Figure 4), then the opening was covered by stone packing. The latter

3. kép: 4. századi kőlapos sír (12. obj.), a sérült fedlap letisztítása után
Figure 3: A grave made of stone slabs from the 4th century (feature 12) after the cleaning of the damaged lid.

4. kép: Bolygatott csontvázak a 12. számú sírban, bontás közben
Figure 4: Disturbed skeletons in grave no. 12. during its opening

5. kép: A 12. számú sír kibontva
Figure 5: The open grave no. 12.

kolással fedték le. Utóbbiban olyan oromdíszes (*tympanon*) töredék is volt, ami nem az itt talált sírkövekből származott, ami arra utal, hogy az újkori munkálatok alkalmával másik kőlapos sírt (sírokat) is elpusztíthattak. A konstrukció alját két durván lenagyolt kőlap alkotta (5. kép), északi és keleti oldalát egy-egy sírkő (7. és 8. kép), déli és nyugati oldalait szépen lefaragott kőlapok, teteje pedig szintén egy nagy kőlap volt. (3. kép) A lapokat habarccsal kötötték össze, ez több helyen megmaradt. Az alján teguladarabokkal töltötték ki a hézagoikat, a déli oldallapot a föld súlya

contained a fragment of a finial (with a *tympanum*) that did not belong to any of the tombstones found here, which suggests that another grave (or graves) made of stone slabs might have been destroyed during the modern works. The bottom of the construction was composed of two roughly carved stone slabs. (Figure 5) Both the northern and the eastern sides were made from a gravestone (Figures 7 and 8), the western and the southern sides were composed of finely carved stone slabs, while the lid was made from another large stone slab. (Figure 3) The slabs were joined by mortar, which survived in several places. The holes in the bottom were filled in with *tegula* fragments. The southern wall was pushed in a few centimeters by the weight of the soil. Two persons were buried in the grave (Figure 4) but the original orientation and the order of the deposition of the bodies could not be determined because of the disturbance. It was only the estimated larger distance from the original surface that suggested that the bodies had been buried at the same time. The neck fragment from a glass flask, dated from the 4th century (BARKÓCZI 1988, 231., No. 95.), was found in the robbers' pit. It probably came from the grave.

néhány centiméterre benyomta. A sírban két személyt temettek el (4. kép), de a testek fektetésének eredeti iránya és az elhelyezés sorrendje a bolygatás miatt nem volt megállapítható. Csak az eredeti felszíntől becsült nagyobb mélység alapján lehet arra következtetni, hogy a testek sírba helyezése egyszerre történt. A rablógödörből, egy feltételezhetően a temetkezési mellékletekhez tartozó, 4. századra datálható üvegpalack nyaktörödéke került elő. (BARKÓCZI 1988, 231., No.95.)

A keleti oldalt alkotó sírkő a pince kialakítása során megsérült (6. és 7. kép), a *tympanon* jobb oldala, valamint az alatta lévő oszlopfő elveszett. A sztélé szépen faragott, felső sarkában félpalmettás sarokdíz mellett borostyánlevél látható, a *tympanon*-ban eredetileg négyszeres léckeretbe foglalt rozetta helyezkedett el két tölgylevél között. (6. kép) A képmező, melyben babérkoszorúval övezett három szőlőlevél és két szőlőfürt van, két oszlop kereteli. A sarkokban ismét egy-egy tölgylevél jelenik meg. Borostyán-levelekből és indákból álló dísz szegélyezi a háromszorosan profilált léckerettel körülvett feliratot, amely szépen faragott egyenletes magasságú betűkből áll. (7. kép) Olvasata: C(aio) Marcio Col / lina (tribu) Pollioni / (domo) Amastris / vet(erano) leg(ionis) II Ad(iutricis) /

The tombstone on the eastern side of the grave was damaged during the construction of the cellar. (Figure 6) The right side of the *tympanon* and the capital under it were lost. An ivy leaf can be seen beside a semi-palmate corner ornament in the finely carved upper corner of the stele. Originally, a rosette between two oak leaves was enclosed by a quadruple rib frame within the *tympanon*. (Figure 6) The picture field was bordered by two pillars bearing three

6. kép: A 12. számú sír északkeleti sarka; – sérült 2. századi sztélé az újkori pince boltzata felett (részlet)

Figure 6: The north-eastern corner of grave no. 12; – damaged stele from the 2nd century above the vault of the modern cellar (detail)

7. kép: Caius Marcus Pollio veteranus sírköve (2. század 2. fele)

Figure 7: Caius Marcus Pollio veteranus's gravestone (2ⁿd half of the 2nd century)

an̄n(orum) LX / 5 colleg(ium) vet(eranorum) pos(uit) –, azaz: „Caius Martius Pollionak, a Collina tribusból, Amastriából, a legio II. Adiutrix veteránjának, aki 60 évet élt, a veteránok collegiuma állította”. A szövegben az elválasztó pontokat következetesen kirakták, az „ann” és „LX” távolságából arra következtethetünk, hogy az egyébként arányosan szerkesztett írásképből az életkort utólag faragták ki. A keretmotívum alját, a földbeállításhoz szükséges résszel együtt még a másodlagos felhasználás alkalmával levésték. A *collegium*

grave leaves and two bunches of grapes encircled by a laurel garland. An oak leaf appears in each of the corners. The inscription of finely engraved letters of even height was enclosed by a frame of triple profiled ribs bordered by an ornament composed of ivy leaves and tendrils. (Figure 7) The inscription reads as follows: *C(aid) Marco Col / lina (tribu) Pollioni / (domo) Amastris / vet(erano) leg(ionis) II Ad(iutricis) / an̄n(orum) LX / 5 colleg(ium) vet(eranorum) pos(uit)* – that is: “Raised to Caius Martius Pollio from Collina tribus, Amastria, the veteran of legio II Adiutrix who lived 60 years, by the collegium of the veterans”. The separating dots were consequently marked in the text, and the distance between the “ann” and the “LX” suggests that the age was engraved later into the otherwise proportionally constructed inscription. The bottom of the framing motive was carved off, together with the part necessary for setting the stone into the ground, before the secondary utilization. The reference to the *collegium veteranorum* proves the existence and functioning of the organization and adds to our knowledge of the life in the town (MÓCSY 1990, 61-44.). The stone must have been carved, judg-

8. kép: Pompeia Quartina sírköve (2. század)
 Figure 8: Pompeia Quartina's gravestone (2nd century)

veteranorum említése bizonyítja az egylet aquincumi létét és működését és bővíti a város életéről rendelkezésre álló ismereteinket. (MÓCSY 1990, 61-44.) A kő, ikonográfiai párhuzamait figyelembe véve, a 2. század második harmadában készülhetett. (NAGY 1971, 112.)

A pince építésekor, az északi oldalt alkotó követ befalazták a boltozatba (2. és 8. kép), – ez eredetileg egy sírkert táblája lehetett. Egyenletesen szerkesztett feliratát kettős léckeretbe foglalták, amely felett a *D M* rövidítés és a már említett levélke látható. A központozást itt is következetesen

ing from iconographic analogues, in the second third of the 2nd century (NAGY 1971, 112.).

The stone slab on the northern side was walled into the vault of the cellar (Figures 2 and 8). It could originally have been a tablet from a cemetery. The evenly constructed inscription was composed within a double rib frame. The abbreviation *D M* and the earlier mentioned leaflet can be seen above it. The interpunctuation is precisely marked here, too. The size of the letters regularly decreases downwards but only the last row was

kirakták, a betűméret fentről lefelé haladva csökken, de csak az utolsó sornál csúszott el egy kicsit jobbra. Olvasata: *D(is) M(anibus) // Pompeiae S(ext)(i) f(iliae) Quar/ tinae matr(i) p(ati)s(simae)/ P(ublius) Nonius Firmus f(ecit) 5*, - azaz: „A halotti árnyaknak. Pompeia Quartinanak, Sextius lányának, az igen jószágos anyjának készítette Publius Nonius Firmus.” Ezt a sírkövet a *dis manibus* formula, a *filiatio* megléte és a faragástechnika alapján a 2. századra datálhatjuk.

Márton András

shifted somewhat to the right. It read as follows: *D(is) M(anibus) // Pompeiae S(ext)(i) f(iliae) Quar/ tinae matr(i) p(ati)s(simae)/ P(ublius) Nonius Firmus f(ecit) 5*, - that is: “Prepared for the shadows of the dead. To Pompeia Quartina, Sextius’s daughter, the very benign mother, made by Publius Nonius Firmus”. This tombstone can be dated from the 2nd century by the phrase *dis manibus* and the *filiatio* in the same way as the carving technique.

András Márton

Nem sokáig kellett várnunk ahhoz, hogy folytathassuk a sírkertes temetőrész (7.) északi előterének kutatását. Szeptember 9 és december 23 között, a PROFORM Kft. telkén (Bécsi út 52.) újabb 800 négyzetméternyi terület került ásó alá a tulajdonos költségén, a várható beépítési igényeknek megfelelően (1999/II). Az északi telekhatáron lévő újkori pincét kitakarítottuk, felmértük, majd az ásatási meddő tárolására használtuk, külső metsztfalainak dokumentálása biztonsági okokból nem volt lehetséges. Egyébként néhány újkori közműtől eltekintve (vermek, csatornák, gödrök, kutak; - 1. kép: 14.) nem bolygatták a római jelen-

We did not have to wait long to continue the excavation of the northern foreground of the cemetery section with a graveyard (7.). Another surface of 800 square metres could be excavated with the financial support of the owner on the lot of the PROFORM Kft. (52 Bécsi Street) between September 9 and December 23, according to the projected demands of construction (1999/II). We had the modern cellar on the northern border of the lot cleaned, and after having surveyed it, we used it for holding debris from the excavation. The documentation of the outer section walls was impossible for security reasons. Otherwise, disregarding some mod-

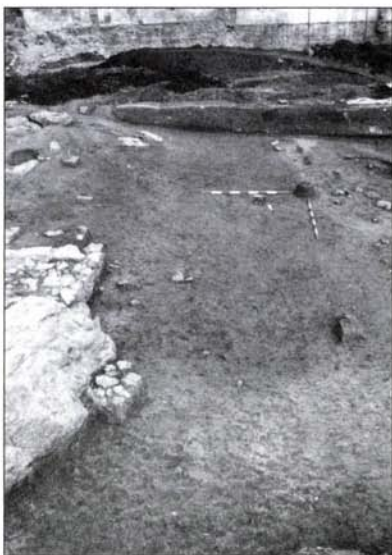
ségeket. Középkori és őskori leletanyag csak szórványosan került elő, nem találtuk nyomát a korábban leírt 1-2. századi római telepnyomoknak sem (1. kép: 1.). (BERTIN 1999, 27.)

Legkorábbi római objektumunk (II. periódus) a 46-50. számú telkekről már jól ismert kátyús út volt (13.), melynek keréknyomai folyamatosan vezettek észak felé. (9. kép) Enyhe lejtésű terasz-szegély keleti oldalán, a barna eróziós réteggel fedett út alig különbözött környezetétől (10. kép), szegélyén nagyobb édesvízi mészkőtömbök heverték. Csak a körülbelül 5 méter széles nyomvonal mellett találtunk sírokat. Az útba ásva, illetve közvetlen alatta nem került elő sír, tehát a temető megközelítésének kezdettől fogva ez volt az egyik iránya.

Az út két oldalán szabálytalanabb összkép tárult elénk a déli zónához képest, ami nem biztos, hogy csak és kizárólag a temető folyamatos használatának eredménye, ahogy a sírkertek III. periódusában. (BERTIN 1999, 30.) Jóllehet itt is sokszor bolygatták a korábbi temetkezések helyét (11. és 12. kép), rendszertelenebb a sírgödörök tájolása, változatosabbak a méretek és a formák (12. és 13. kép). Viszonylag sűrű sírcsoport jelent meg a korai

ern public facilities (storage pits, canals, pits, wells; – Figure 1:14), the Roman features were not damaged. There were only scattered medieval and prehistoric finds, and we could not find any sign of the earlier described Roman settlement traces from the 1st-2nd centuries either (Figure 1: 1). (BERTIN 1999, 27.)

The earliest Roman feature (period II) was a road full of pot-holes known already from lot 40-46. (13). Wheel tracks in it led in a continuous line towards the north. (Figure 9) The road, covered with a brown

9. kép: 1-3. századi földút (13. objektum: Budapest, III. ker., Bécsi út 52.)

Figure 9: Dirt road from the 1st-3rd centuries (feature 13: 52. III. Bécsi street)

Figure 10: Wheel-tracks along the dirt road (feature 13).

10. kép: Keréknyomok a földút nyomvonalán (13. objektum)

út szegélyétől nyugatra is (1. kép: 15.). A 31 szórthamvas sír mellett csak egy csontvázasat találtunk (16.), ennek megásásakor tükörmelékkel ellátott szórthamvas sírt bolygattak meg. (11. kép) A gyermek bal karja alatt 3. századra datálható mécses (IVÁNYI 1935, 14.; 99., Taf.XXXVI: 1., XI.), bokájánál vaskés, 2 apró csont dobókocka és egy ritka, *sestertius* méretű, koloniális veret feküdt. Az érem előlapján a sugárkoronás császár (Severus Alexander, 222-235) mellképe körül, görög betűkkel a AVK M AVP

erosional soil, could hardly be discerned from the environment on the slightly sloping edge of the terrace. (Figure 10) Its borders were marked by scattered, larger freshwater limestone blocks. We found graves only by the approximately 5 m broad track but not dug into the road or beneath it, which means that this could have been one of the approaches to the cemetery from the start.

The general picture on the two sides of the road was more irregular than in the southern zones, which was not certainly caused by continuous use of the cemetery and only by that, as in period III. of the graveyards. (BERTIN 1999, 30.) True, the places of the earlier burials were frequently disturbed here as well (Figures 11 and 12), the orientation of the graves is less methodical and their shapes and measurements are more variable (Figures 12 and 13), and a relatively dense group of graves appeared west of the edge of the early road as well (Figure 1:15). Beside the 31 cremation burials with scattered ashes, we found only a single inhumation grave (16). Digging the latter, a grave with scattered ashes furnished with a mirror as a grave-offering was disturbed. (Figure 11) A lamp dating from the 3rd century

CEV/AAEΞANΔPOC AV körirat olvasható, míg a hátlapon három, hájon álló alak (Isis Pharia, a császár és Sarapis istenség) körül: ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΔΙΟ, illetve alatta: ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (SCHÖNERT 1965, 230., Taf.45., 739.; 240, Taf.48, 782.)

A hamvasztásos sírok többségének lelete csak érme és/vagy *firma*-mécses, korsó; néhány esetben 2-3 cserépkorsót mellékeltek. (17. és 12. kép) Kimondottan gazdagon mellékelte sírt nem volt, a már említett „tükrös síron” kívül egyetlen halottal temettek el bronzveretes ládikát, egy másik hamvasztásos sírban állatküzdémi jelenettel díszített tékaveret-szerű és ezüstgyűrűt találtunk. Mivel a tárgyak restaurálása épp hogy elkezdődött a temetőrészlet abszolút kronológiájáról alig tudunk biztosat mondani, korábbi Bécsi úti párhuzamok alapján egy-két temetkezést a 2. század második fele (17; 12. kép) (TOPÁL 1993, 35., Gr.72.; 37., Gr.79.) és 3. század eleje közti időszakra lehet datálni. (13. kép) Ezt a területet utolsó (IV.) periódusában nem használják temetkezésre. A Bécsi úthoz közelebb eső sírokat 10-15 centiméter vastag humuszlerakódás fedte. Miután a sírok többsége már nem látszódtott a felszínen apró, törtköves réteget terítettek le, kelet felé terel-

11. kép: Csontvázas gyermek sír (16. obj.); – a háttérben (mészköto mb előtt) a 16. sírral bolygatott szórthamvas temetkezés kibontott gödre

Figure 11: Inhumation grave of a child (feature 16); – in the background the opened pit of a grave with scattered ashes cut by grave no. 16 (in front of the limestone block)

(IVÁNYI 1935, 14.; 99., Taf.XXXVI: 1., XI.) lay under the left arm of the child. There was an iron knife, 2 tiny dice and a rare colonial coin the size of a *sestertius* by the ankles. On the front of the coin, around the bust of the rayed crowned emperor (Severus Alexander, 222-235) there is a Greek text AVK M AVP CEV/AAEΞANΔPOC AV, while there is a text on the reverse around three figures standing on a boat (Isis

12. kép: Római szórthamvas sír (17. obj.)
Figure 12: Roman grave with scattered ashes (feature 17)

13. kép: Szórthamvas sír üveg-és kerámiamelléklettel
Figure 13: Grave with scattered ashes furnished with glass and pottery grave-goods

ve az egykor földes utat. Ezt a kőzúzalékot, főleg a középső szektorok erodáltabb felszínén, a sírok tetejébe taposva találtuk meg. Az útpadkát (14. kép) tömörebb kőkupacok jelezték az észak/északnyugati oldalon (1. kép: 18.), mely összefüggő ívet alkot az 1998-ban előkerült „kis fallal” (8.). A makadám felületén 4. századi érmek szóródtak szét jelezve a nyugati, késői sírok megközelítésének új irányát.

Hable Tibor

Pharia, the emperor and god Sarapis): ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΔΙΟ, and beneath it: ΝΕΩΚΟΡΩΝ. (SCHÖNERT 1965, 230., Taf.45., 739.; 240, Taf.48, 782.)

The finds from the majority of the cremation burials were coins and/or *firma* lamps and a jug; in some cases 2-3 clay jugs were placed in the graves (Figures 17 and 12). None of the graves had notably rich grave goods. Beside the earlier mentioned burial with a mirror, one of the dead was given a bronze-mounted box. Another grave con-

Irodalom/References:

BARKÓCZI 1988 – BARKÓCZI L., Pannonische Glasfunde in Ungarn (1988)

BERTIN 1997 – BERTIN P., Előzetes jelentés a budaújlaki temető leletmentő ásatásáról. Aquincumi füzetek 3 (1997) 18-26.

BERTIN 1998 – BERTIN P., Előzetes jelentés a Bécsi út 44. szám alatti leletmentésről. Aquincumi füzetek 4 (1998) 40-47.

BERTIN 1999 – BERTIN P., Előzetes jelentés a Bécsi úti temető déli részletének feltárásáról III. Aquincumi füzetek 5 (1999) 26-36.

BÓNIS 1942- BÓNIS É., A császárkori edényművesség termékei Pannoniában I. DissPann. II. 20. (1942)

IVÁNYI 1935 – IVÁNYI D., Die pannonischen Lampen. DissPann. II.2. (1935)

HABLE 1999 – HABLE T., Budapest, III. ker., Kecské utca 7. Aquincumi füzetek 5 (1999) 132-134.

MÁRITY 1993 – MÁRITY E., BTM Adattár: 1820-97. 1. kép: 1.

MATTINGLY – SYDENHAM 1936 – MATTINGLY, H.-SYDENHAM, E. A., The Roman Imperial Coinage IV/1. (1936)

MÓCSY 1990 – MÓCSY András, Municipiumok és coloniák, MÓCSY A. – FITZ J., szerk., Pannonia Régé-

14. kép: 4. századi köves út széle (18. obj.)
Figure 14: The edge of the gravel road from the 4th century (feature 18)

tained something like a box fitting ornamented with an animal fight scene and a silver finger-ring. Since the restoration of the objects has just begun, we cannot say anything certainly concerning the chronology of this part of the cemetery. Based on the earlier analogues from Bécsi Street, some of the burials can be dated to the period between the second half of the 2nd century (17; Fig 12, TOPÁL 1993, 35., Gr.72.; 37., Gr.79.) and the beginning of the 3rd century. (Figure 13) This area was not used for burials in the last (IV) period. The graves closer to Bécsi

szeti Kézikönyve (1990), IV.5., 61-64.

NAGY 1971–NAGY T., Kőfaragás és szobrászat Aquincumban. Budapest Régiségei 22 (1971) 103-160.

NÉMETH 1969 – NÉMETH M., BTM Adattár, 432-77.

OSWALD-PRICE 1920 – OSWALD, F.–PRICE, T. D., An Introduction to the Study of Terra Sigillata (1920)

SCHÖNERT 1965 – E. SCHÖNERT, Die Münzpägung von Perinthos 1-2., Berlin (1965)

TOPÁL 1993 – TOPÁL J., Roman cemeteries of Aquincum, Bécsi Road I. (1993)

Street were covered with a 10-15 cm thick humus deposit. Since most of the graves could not be seen on the surface, a layer of small broken stones was spread over the territory pushing the former dirt road more to the east. We found this gravel trodden into the top of the graves especially on the more eroded surface of the central sectors. The berm (*Figure 14*) of the road was marked by more solid heaps of stone on the north/north-western side (*Figure 1:18*), composing a contiguous arc with the "small wall" found in 1998 (8.). Coins from the 4th century were scattered on the surface of the macadam road indicating the new approach to the western late graves.

Tibor Hable